

GESCHIEDENIS
VAN HET WAALSE COLLEGE
TE LEIDEN
1606 - 1699

Het Waalse College aan de Groenhazengracht – (foto H. Kleibrink, 1962).

GESCHIEDENIS VAN HET WAALSE COLLEGE TE LEIDEN

1606-1699

TEVENS EEN BIJDRAGE TOT DE VROEGSTE GESCHIEDENIS
VAN HET FONDS HALLET

DOOR

G. H. M. POSTHUMUS MEYJES

UNIVERSITAIRE PERS LEIDEN

1975

ISBN 90.6021.229.0

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotocopie, microfilm of op welke andere wijze ook, zonder schriftelijke toestemming van de uitgever.

Uitgegeven met steun van de Nederlandse Organisatie voor Zuiver-Wetenschappelijk Onderzoek (Z.W.O.)

INHOUD

VOORWOORD	V-VII
INHOUD	IX-XII
LIJST VAN AFBEELDINGEN	XIII
AFKORTINGEN	XIV-XVI
INLEIDING	I-4
BRONNEN	5-8
I. VOORGESCHIEDENIS	9-22
Opleiding van waalse predikanten gedurende de vroegste tijd – Financiële regelingen – Rol van de Synode – Opleidingsfonds – Waar studeerden de waalse bursalen? – Periode 1575-1590 – Periode 1590-1606 – Leiden als opleidingscentrum – Problemen – Verlangen naar een eigen College	
II. OPRICHTING EN OPENING	23-30
Besluit van de Synode een eigen College te stich- ten te Leiden – Brief aan de Staten van Holland – De Staten zeggen subsidie toe – Verkiezing van een regent – Statuten – Huur van een huis aan de Groenhazengracht – 31 mei 1606 opening van het College en inauguratie van de regent – Capa- citeit van de instelling – Andere bewoners	
III. STATUTEN EN ORGANISATIE	31-49
<i>Reigles et Loix</i> – Indeling – Vergelijking met de <i>Ordonnantie</i> van het Statencollege – Overeenkom- sten en verschillen – <i>Recueil des Articles concernant</i>	

X GESCHIEDENIS VAN HET WAALSE COLLEGE

la Reception des Escoliers – Proeftijd en cautieregels – Studieduur en studieprogramma – Onderwijs in het frans – Synode examineert – *Theses* – Verhouding van Senaat en theologische faculteit t.o.v. Statencollege en Waals College – Verhouding van Curatoren en Burgemeesters t.o.v. beide instellingen – Zelfstandige positie van het College binnen de Universiteit

IV. HET REGENTSCHAP VAN DANIEL COLONIUS (1606–1635) 50–77

Biografische gegevens – Positie van de regent in het waals bestel en daarbuiten – Zijn *Analysis paraphrastica* – Bursalen van Hallet doen hun intrede in het College (1613) – Formele regelingen – Toezicht op de bursalen van Hallet – Positie van de regent t.o.v. de bestuurders van het fonds – Aantallen – Relatie met bestuurders van het fonds Rombouts – Inkomen regent – Zijn beleggingen – Hij wordt eigenaar van het College – Spanningen die hieruit voortkomen (1628) – *Advis sur la question si on doit rompre le College* – De Synode handhaaft het College – Achtergrond – Latere jaren – Terugblik op het regentschap van Colonijs

V. HET REGENTSCHAP VAN LOUIS DE DIEU (1637–1642) 78–97

Problemen met betrekking tot de behuizing na de dood van Colonijs – Verkiezingsproblemen – De Dieu kandidaat van Hallet – Biografische gegevens – Aarzeling van de Synode om een buitenstaander te benoemen – Bij Curatoren en Burgemeesters ontwaakt belangstelling voor het College – Verklaring daarvan – De pestepidemie van 1635 en de stichting van de Academie te Utrecht – De Synode biedt De Dieu het regentschap aan – Huurproblemen – Curatoren en Burgemeesters kopen het College (1639) – Toenemende spanningen tussen de Synode en de bestuurders van Hallet – Terugblik op het regentschap van De Dieu

VI.	HET REGENTSCHAP VAN DANIEL MASSIS (1643-1668)	98-117
	Ontwikkeling van de waalse kerken tussen 1640 en 1670 – Internationale vraagstukken – Nieuwe immigratie uit Frankrijk – Proponenten van buiten melden zich aan – Financiële consequenties – Het College wordt meer en meer overbodig – Massis regent – Biografische gegevens – Bursalen – Toenemende spanning tussen de Synode en de bestuurders van Hallet – Verklaring van Hohepied over Hallet's testament – Afzondering van het kapitaal van Hallet (1652) – <i>Bibliotheca Thysiana</i> – Critiek op Massis' bewind – Romboutsianen verlaten het College (1670) – Terugblik op het regentschap van Massis	
VII.	HET REGENTSCHAP VAN JACQUES GAILLARD (1670-1688)	118-141
	Inleiding – Strijd tussen Synode en de bestuurders van Hallet over de opvolging van Massis – Toezeggingen van waalse zijde – Verwachtingen van Curatoren en bestuurders van Hallet – Competentieproblemen – Afloop van de strijd: de Synode draagt haar benoemingsrechten aan Curatoren over. De walen abandonneren hun College (1669) – Achtergrond van de twist – Gaillard regent – Biografische gegevens – Zijn oeuvre – Bursalen – Halletianen verlaten het College (1682) – Reden daarvan – Behuizing	
VIII.	VERVAL EN SLUITING	142-149
	Gedachten van Curatoren over het College – De Staten wensen de instelling in stand te houden – Resolutie van 1688 – Pierre de Villemandie regent – Biografische gegevens – Bursalen en financiering daarvan – 1699 sluiting – Successievelijke verkoop van de panden	
	SLOTBESCHOUWING	150-161

XII GESCHIEDENIS VAN HET WAAELSE COLLEGE

BIJLAGEN: I	Verzoekschrift van de waalse Synode aan de Staten van Holland om steun voor de oprichting van een College te Leiden	163-164
II	<i>Reigles et Loix du College des Eglises Wallonnes</i>	165-169
III	<i>Recueil des Articles qui concernent la Reception des Escoliers</i>	170-172
IV	Resoluties van de bestuurders van het fonds Hallet met betrekking tot de aanneming van bursalen.	173-175
V	Overeenkomst tussen de bestuurders van het fonds Hallet en hun bursalen	176-177
VI	Attestatie voor Johannes Duraeus. .	178-179
VII	Brief van Daniël Colonius aan Adriaen van Blijenburch	180-181
VIII	Overeenkomst tussen Curatoren en Burgemeesters enerzijds, de waalse Synode anderzijds, met betrekking tot het College	182-183
IX	Brief van Louis de Dieu aan André Rivet.	184-185
X	Brief van Thomas Boot aan de waalse Synode	186
XI	Brief van de waalse Synode aan Samuel Bochart	187
XII	Waalse bursalen, opgeleid in het College	188-195
XIII	Bursalen van het fonds Hallet, opgeleid in het College	196-205
XIV	Bestuurders van Hallet 1613-1682. .	206-208
XV	Situering van het Collegecomplex. .	209
REGISTER VAN PLAATSEN		210-211
REGISTER VAN NAMEN.		212-218